

Oponentský posudek na bakalářskou práci

CHADIMOVÁ, Eliška, *Demografický vývoj městečka Bystré v letech 1750 – 1849*, Ústav historický věd FF Univerzity Pardubice, Pardubice 2013.

Tématem práce Elišky Chadimové je demografický vývoj městečka Bystré od pol. 18. do pol. 19. století. Bakalářská práce je zpracována na základě studia církevních matrik metodou anonymní excerptce dat. Autorka se zaměřuje na základní demografické ukazatele, tedy sňatečnost, porodnost a úmrtnost, které doplňuje řadou sond. V předložené práci je patrná pečlivost zpracování, kvalitní provedení grafů a tabulek, dobrá jazyková a stylistická úroveň. Studie je vhodně rozčleněna a zajímavě doplněna postřehy z pamětí Vincence Federsela, které přinášejí informace o událostech v Bystrém či pohledu obyvatel na některé závažné události.

Po úvodu, kritice pramenů a literatury a dějinách obce autorka rozdělila práci na tři hlavní celky – sňatečnost, porodnost, úmrtnost, které jsou vždy doplněny o sezónnost daného jevu. V části zabývající se sňatečností se autorka nejprve zaměřila na proměnu povahy manželství. Zde je však chybě prezentována otázka rozvodu a rozluky (s. 13-14). Mezi katolíky byl možný pouze rozvod od stolu a lože (platilo i v případě, že jeden z manželů byl evangelík), mezi evangelíky pak byla povolena rozluka. Navíc informace o konkordátu je poněkud zmatečná.

V rámci sňatečnosti byly studovány nejen základní jevy, jako je počet sňatků, rodinný stav snoubenců či sňatkový věk, ale také sociální postavení snoubenců. Zde si však Eliška Chadimová nepočínala příliš dobře (s. 29-31). Problematické jsou již sociální kategorie snoubenců, které v práci nejsou charakterizovány. Pokud se autorka řídila sociálním postavením rodičů (o to víc by bylo vhodné studovat zvláště první a druhé sňatky), pak například uměle vytvořené kategorie podruh a čeledín či řemeslník a tovaryš nedávají smysl. Přesnější a přínosnější by bylo studium sociálního postavení snoubenců na základě analýzy prvních sňatků a sociálního postavení rodičů, díky čemuž zjistíme sociální původ a můžeme tedy říci, zda docházelo k uzavírání manželství ve stejné sociální skupině či došlo ke zlepšení/zhoršení postavení jedince.

Další část práce se zaměřuje na porodnost, která zachycuje nejen základní demografické aspekty, ale také otázku křtu a užívání jmen. Častěji než porodnost se používá pojem živorodost, což znamená, že by mrtvorozené děti měly být evidovány zcela zvlášť. Ačkoliv se část kapitoly věnuje právě mrtvě narozeným dětem a problematice zjišťování jejich počtu, v některých případech je autorka řadí do celkového souboru (např. Tab 13, předpokládám, že i Tab 12, naopak v Tab 22 je údaj v pořádku). V rámci přirozené měny jsou mrtvorozené děti samostatnou problematikou už z toho důvodu, že není možné tyto případy řadit k narozeným a poté zemřelým, když nikdy nežily.

Posledním velkým oddílem je pak kapitola věnující se úmrtnosti, kde autorka postihuje nejen počet zemřelých, průměrný věk, věkovou skladbu zemřelých či kojeneckou a dětskou úmrtnost, ale také příčiny úmrtí. Eliška Chadimová se zaměřila na období 1790-1799 a 1840-1849, která si kladla za cíl porovnat. To se však ne zcela povedlo. Základním problémem je fakt, že autorka nezvolila pro obě sledovaná období stejnou klasifikaci nemocí,

tudíž její pracná snaha ztratila vypovídací hodnotu. Ačkoliv je zcela správné konstatování, že na konci 18. století byly nemoci zaznamenány velmi schematicky, nelze při porovnání dvou souborů mít rozdílné kategorie. Stejně tak zařazení některých nemocí do blíže neurčených (např. padoucnice = epilepsie, epidemie – infekční onemocnění) či zdvojení kategorií (hlavnička = tyfus) bylo zbytečné.

Je velká škoda, že autorka nezařadila také část zabývající se přirozeným přírůstkem, který by vedle uvedených hrubých měř dokreslil demografický vývoj dané oblasti. V případě hrubých měř již není nutné spokojovat se pouze s údaji od Ludmily Kárníkové, ale je možné získat potřebné údaje ke konkrétnímu období na webových stránkách Českého statistického úřadu.

Eliška Chadimová dobře zvládla metodiku historické demografie, osvojila si její základy a vypracovala rozsáhlou a zajímavou demografickou studii. Bakalářskou práci plně doporučuji k obhajobě, avšak vzhledem k výše uvedeným připomínkám, které by měly být hlavně doporučením pro další studium, ji hodnotím stupněm **velmi dobře**.

V Přelouči dne 14. 5. 2013

Mgr. Šárka Nekvapil Jirásková